

Published in **Hermeneutica paradoxismului**, vol. I, pp. 39-44.
Editor: Anca Brândușa Brânduș. Oradea. Abaddaba, 2000; 122 p.

Also published in **Florentin Smarandache și seducția polimorfismului. Analize, interpretări, cronici, articole, note și recenzii.**

Editori: Al. Florin Țene, Andrușa R. Vătuu. Sibiu: Agora, 2017; 843 pages.
ISBN 9781599735023.

Also appeared in *Meridianul Românesc*, Anaheim, CA, SUA, Vol. 3, Nr. 100, 13-19 martie 1999, p. 14.

Initially published in *Astra*, Brașov, nr. 3/1999, pp. 64-66.

Post-modernismul paradoxist

George Băjenaru

○Precum Jean Cocteau, care șoca la vremea sa pe cititori prin inovațiile de stil, sintetizând și nu ignorând experiențele dadaiste, cubiste și tradiționaliste clasice, Smarandache își oferă distihurile paradoxiste, ca pe un tribut adus istețimii gândirii omenești de totdeauna, capacității ei de a reflecta în mod concis și totodată ambiguu, paradoxurile din viața cotidiană. ○Prin arta sa, poetul Smarandache îmi amintește de precizia matematică a artei gravurului olandez Maurits Cornelis Escher, de procedeele inversiunii raportului formă/fond, dar mai ales de ambiguitatea care l-a făcut celebru pe Escher. ○Florentin Smarandache se distinge atât prin programul propriu, riguros și antrenant, cât și prin forma specifică de exprimare. ○În contextul poeziei post-moderniste, încărcate de clovnerie și prolixitate, experimentul din noile poezii cu formă fixă ale lui Florentin Smarandache, pare să aibă un sens aparte. ○

Continuându-și cu persistență aventura paradoxistă în poezie, matematicianul-poet Florentin Smarandache a ajuns acum la cel de **Al patrulea Manifest Paradoxist**, concretizat în recenta sa carte intitulată **Distihuri paradoxiste** (Editura Dorul din Danemarca). Înainte de a comenta acest eveniment din aventura domnului Smarandache, am observat că inovațiile poetului din cartea amintită, se înscriu perfect în panorama timpului nostru, *bântuit de acel spectru al Post-Modernismului*, de care vorbea francezul Gerard Georges Lemaire, într-un articol intitulat *Decadence*, din ziarul *Le Monde Dimanche* (18 Octombrie 1981).

Într-o expunere cu titlul **Modern și Post-Modern**, prezentată la cea de a patra conferință **Sir William Dobell**, ținută în orașul Sydney, din Australia (31 octombrie 1979), cunoscutul teoretician american al *Post-Modernismului*, Clement Greenberg definea ca trăsătură a **Post-Modernismului**, *scăderea standardelor estetice, cauzată de democratizarea culturii sub industrialism*. În studiul **Ce este Post-Modernismul** (Academy Editions, London, 1996), americanul Charles Jencks atrage atenția că asemeni lumnistului francez Lemaire, Greenberg vede pericolul **Post-Modernismului**, ca blocare a ierarhiei în judecata artistică, deși *el nu merge atât de departe, ca francezul Lemaire, de a numi, acest Post-Modernism, nihilism*. Este exact ceea ce vrea să ne spună și Florentin Smarandache în **Al patrulea Manifest Paradoxist** pe care îl numește **Cuvânt înainte și înapoi** și ni-l oferă ca pe un fel de ghid, așezându-l, dintr-o bună inspirație, înaintea celor **601 distihuri paradoxiste**. Prin el însuși, acest **Manifest** nu este altceva decât o invitație adresată nouă de către poet, de a gândi și a crea împreună cu el. Fragmentul *Facerea distihului*, mi se pare ilustrativ, în acest sens. Dată fiind noutatea fenomenului său literar-artistic, și conștient fiind de dificultățile prin care ar putea trece cititorul lecturându-i distihurile, Smarandache ne răsfată, ghidându-ne ca pe niște copii în prima lor zi de școală. Sub titlul **Teoria Distihului Paradoxist**,

poetul clarifică, din capul locului următoarele: *Distihul Paradoxist este format din două versuri, antitetice unul altuia, dar care împreună se contopesc într-un întreg, definind (sau făcând o punte de legătură cu) titlul. De regulă, al doilea vers, neagă pe primul, conținând așadar o noțiune/sintagmă/idee opusă (antinomică, antagonică)*. Urmează regulile după care se poate crea un distih paradoxist. Explicând în detaliu procedeele prin care se poate fabrica un asemenea distih și recomandând învățăceilor să meargă la substanță, autorul atrage la un moment dat atenția că acest volum nu se poate adapta la clișeele altor limbi, cu alte cuvinte ne dă de înțeles că avem de-a face cu o operă intractabilă. O declarație de bun-simț se impune, iar poetul se simte obligat să comunice un fapt, pentru noi inedit. *Paradoxismul, ne spune domnia sa, nu l-am inventat ci descoperit. El a existat înaintea paradoxiştilor. Înțelepciunea populară, dar și o parte din creația cultă, se mulează pe matrița paradoxistă clasică*. Poetul își ilustrează apoi afirmațiile cu exemple de paradoxuri exprimate de-a lungul timpului, începând cu anticii greci și până la unele expresii paradoxiste din zilele noastre.

Precum Jean Cocteau, care șoca la vremea sa pe cititori prin inovațiile de stil, sintetizând și nu ignorând experiențele dadaiste, cubiste și tradiționaliste clasice, Smarandache își oferă distihurile paradoxiste, ca pe un tribut adus istețimii gândirii omenești de totdeauna, capacității ei de a reflecta în mod concis și totodată ambiguu, paradoxurile din viața cotidiană. Fiindcă în acest cotidian, plin de scânteieri matematice și electronice, vrea să ne readucă, în cele din urmă, trecându-ne prin arta sa paradoxistă, acest *copil teribil* al literaturii postmoderniste. Rezultatul acestei aventuri? O bună dispoziție și o undă de optimism pătrund deopotrivă spiritul nostru, în confruntarea lui cu vitregiile vieții. Prin arta sa, poetul Smarandache îmi amintește de precizia matematică a artei gravorului olandez Maurits Cornelis Escher, de procedeul inversiunii raportului formă/fond, dar mai ales de ambiguitatea care l-a făcut celebru pe Escher.

Oximoronul de felul *curat/murdar*, care mă făcea să râd citindu-l sau ascultându-l pe Caragiale interpretat pe scenele teatrelor noastre, este taracteristic distihurilor paradoxiste de tip Smarandache

și el umple de ambiguitate gândirea noastră, făcând-o să treacă dincolo de semnul echivalenței sau rezultatului lipsit de *charme* din aritmetica noastră simplă, de toate zilele. Aceasta este metafora paradoxistă, al cărei producător, prolific și fantezist incită și provoacă mințile noastre, veșnic speriate de repaos sau de o eventuală ruginire.

...Mă simt fericit să spun că mă număr printre puținii cititori; care au citit această carte, în faza ei inedită, de manuscris. Într-o seară, de iarnă, aflat acasă, în fața căminului plin de flăcări poetice, lecturam acel manuscris, împreună cu fiica mea, Cătălina, ale cărei studii de specialitate în matematică și psihologie, mă făceau curios de a-i cunoaște, în final, reacția. Această reacție a izbucnit însă în mod spontan, încă de la primul distih, printr-un hohot de râs. *Distihuri precum: Beau până cade nevastă-mea sub masă. (Euforie), ne contaminaseră de-a binelea, de o bună dispoziție. La finele lecturii, am întreat-o pe Cătălina, ce părere are, și ea mi-a răspuns: Este exact ce numește domnul Smarandache în Balada lui Ermizeu: o mulțime fuzzy, adică acei algoritmi, cu care se încearcă de obicei aproximarea logicii umane pentru computere. O sofisticată imitare a felului de a gândi al omului. Niște exerciții de disecare a logicii umane, al căror rezultat este egal cu ilogica expresiilor. Este ca și cum aș spune eu: Toc cui pe asfalt / Sunetul nervilor mei călcați în picioare...*

I-am telefonat domnului Smarandache și i-am mulțumit, spunându-i cât de mult am savurat noi distihurile. Reacția a fost că, după un timp, am primit fiecare câte o diplomă de membru de onoare al **Mișcării paradoxiste**, semnată de domnia sa, în calitate de președinte al acestei mișcări. La primirea diplomei mărturisesc că m-am simțit încă o dată om în rândul lumii noastre, post-moderniste, plină de paradoxuri de toate soiurile, o lume aflată *Într-o stabilă/instabilitate*, precum în distihul *Perpetuum mobile*, primul din cele 601 distihuri ale cărții.

...Când am primit apoi cartea, copertată și ilustrată de autor - sugerându-mi parcă un superb peisaj subacvatic, încărcat de alge și corali, simbol al unui spațiu creativ -, și însoțită în final de o frumoasă prezentare făcută de Dan Țopa, m-am bucurat și nu am ezitat să împărtășesc, precum un copil, bucuria mea, unui bun prieten, critic

și istoric literar. *Bine - zice amicul meu - dar paradoxismul nu este ceva nou, vine mai de departe..., din Urmuz, din dadaism, din surrealism...* Este adevărat, dar Florentin Smarandache se distinge atât prin programul propriu, riguros și antrenant, cât și prin forma specifică de exprimare. Rostul acestor distihuri e astfel explicat de autor în **Manifestul** său: *Curentele literare sunt o formă și o reformă de răspuns lumii, în acest sfârșit de Mileniu II al științei și tehnicii, când asistăm la o revoluție electronică. Revoluție informațională. World wide web Internet, când poezia a murit, deci poezia nu a murit ci noi formule de exprimare se trebuiesc inventate. Și acesta nu este un nonsens, ci un sens de adaptare lirică la antilirică, când arta este non-arta însăși... Introducând o specie de poezie cu formă inedită, paradoxismul captează un nou mod, -vechi de când lumea!- de reprezentare. Întru legitimarea noii poezii, prezentăm mai la vale, un număr prim de tipice d-i-s-t-i-h-u-r i p-a-r-a-d-o-x-i-s-t-e clasice, colectate și prelucrate în perioada 1993-1998.*

Reflectând asupra ideilor de mai sus, și confruntându-le cu distihurile din carte, înclin să cred că întreprinderea domnului Smarandache nu este altceva, decât o încercare disperată a unui poet conștient de misiunea artei, de a găsi pentru poezie o soluție salvatoare, în acest moment istoric, de electronizare și robotizare a gândirii umane, când regină a artelor, **Poezia**, pare a fi tot mai mult ignorată și uneori considerată mostră de subcultură.

În laboratorul paradoxist al poetului, stihurile ca elemente componente ale fiecărui distih, îmi apar ca doi nori care se ciocnesc. Fulgerul ce se naște din această ciocnire, nu este altceva decât metafora cu care poetul își botează produsul final (distihul). Privind acest produs, îmi apare aieva metafora *o șapcă cu flori*, cu care poetul dadaist, Tristan Tzara, numea lumea în poezia *Pe un rid al soarelui* (versiunea tradusă de Florentin Smarandache). Transcriu câteva dintre distihuri: *Se vede / că nu se vede (Ceață); S-a belit la pălărie / Deși poartă fes (Necaz); S-a rezolvat / "Nu se poate" (Soluție); Lasă-mă / Să nu te las (Răzbunător); Se face frate cu lacu' / Până trece dracu' (Baltă); A făcut efortul / De a nu face nici un efort (Comod); E frumos / Urātu' dracu' (Câine mops); Care ești*

atât de tu / De parcă n-ai mai fi (Tu); Sărăcie / Din belșug (Calicie); Confort / Inconfortabil (Mizerie); Pasivitate / Violență (Nepăsare); Mireasă / Nevastă (Domnișoară); I-a cerut fetei mâna / Fiindcă îi plăceau picioarele (Căsătorie); Ger amărui / De te ia cu călduri (Bobotează).

...Coborârea poetului Smarandache în limbajul cotidian al timpului nostru măsurat și computerizat, acum, la sfârșitul mileniului al doilea, îmi amintește de coborârea poetului francez Guillaume Apollinaire în limbajul cotidian al Franței de la începutul acestui secol, și mai ales de acea imagine grotescă de cioban, pe care poetul o da turnului Eiffel în poezia *Zone*, văzând, în această, pe atunci nouă minune a lumii, pe noul cioban al poeziei viitorului. Poetul ironiza astfel vechea poezie pastorală și condamna creațiile paseiste.

În contextul poeziei post-moderniste, încărcate de clovnerie și prolixitate, experimentul din noile poezii cu formă fixă ale lui Florentin Smarandache, pare să aibă un sens aparte. El mi-a apărut ca un *puzzle* dezlegat de autor și oferit nouă cu o generozitate, precum problemele rezolvate intenționat de autorul unui manual de matematică, spre a servi de model elevilor în rezolvarea pe mai departe a unor probleme asemănătoare. Ce s-ar fi întâmplat însă dacă aceste distihuri ar fi apărut fără titlul care le asigură valoarea metaforică? Să înțeleg că poetul nu ar mai fi revendicat astfel, în manifestul său, legitimarea acestor distihuri ca poprii în general, dar mai ales ca poezii ale timpului nostru? Oricum, procedeul folosit invită la reflecție și comentariu. Este în fond o manieră aparte, de a produce o poezie, pe cât de scurtă, pe atât de cuprinzătoare, și care să corespundă timpului nostru, devenit, pe zi ce trece, tot mai scurt, și mai atotcuprinzător. Un experiment poetic plin de speranța supraviețuirii. Și dacă printr-un asemenea experiment, domnul Smarandache nu face decât să ne binecuvânteze cu buna dispoziție ce o revarsă asupra noastră aceste distihuri paradoxiste, mie unul nu-mi rămâne decât să-i mulțumesc, să-l felicit și să-i urez, pe mai departe, succes, în frumoasa și obșteasca aventură a minții și inimii domniei sale, copleșite, precum se vede, de o profundă neliniște creatoare.